

Arhitectura sistemului de guvernare globală în secolul XXI-lea: provocări și tendențe pentru mediul internațional de securitate

**Busuncian Tatiana
Dr., conferențiar universitar**

**Chișinău
2025**

Conținuturi; Obiective de referință; Termeni-cheie

Conținuturi:

1. Guvernare și guvernanță: delimitarea guvernanței globale.
2. Surse și resurse de putere în guvernanța globală.
3. Reconfigurarea ordinii multilaterale la înc. sec. XXI și impactul său asupra mediului de securitate global.
4. Provocări la adresa arhitecturii sistemului de guvernanță globală în sec. XXI.
5. Tendințe strategice ale organizațiilor internaționale de securitate pentru consolidarea securității globale.

Obiective de referință:

- să analizeze arhitectura instituțională a sistemului de relații internaționale și a funcționării acesteia în sec. XXI.
- Să cunoască conceptele specifice proceselor de guvernanță la nivel internațional.
- Să explice guvernanța internațională/ globală prin prisma conceptelor, principiilor, actorilor care activează la nivel internațional, a temelor aflate pe agenda internațională, a evoluției și provocărilor la adresa ordinii globale.
- Să evalueze impactul guvernanței politice globale în gestionarea inegalităților sociale și sărăciei la nivel global.

Mediul contemporan de securitate este rezultatul transformărilor determinate de două evenimente majore, sfârșitul Războiului Rece și evenimentele de la 11 septembrie 2001, care au produs schimbări radicale în cadrul relațiilor internaționale.

O serie de fenomene complexe cum ar fi globalizarea, terorismul internațional, proliferarea armamentelor, violența etnică și religioasă, criminalitatea organizată, problemele populației și altele, se constituie în provocări majore ale mediului contemporan de securitate.

La începutul secolului al XXI-lea, mediul de securitate internațional înregistrează ca principală amenințare terorismul, reconsiderarea strategiilor și politicilor naționale de securitate după atentatele de la 11 septembrie 2001, fiind direct conectate asupra identificării celor mai viabile soluții de prevenire și combatere a acțiunilor teroriste. Astfel, terorismul, prin modul său de manifestare, se transformă într-un fenomen global al mediului de securitate internațional.

Secolul al XXI-lea este marcat de transformări profunde ale mediului de securitate, devenit din ce în ce mai fluid și flexibil, cu posibilități multiple de evoluție, în funcție de predominanțe, tendințe politice și economice și în special, de interesele principalilor actori statali și non statali de pe arena internațională.

Guvernare și guvernanță: delimitarea guvernanței globale

Contextul amenințărilor cibernetice

După 2001 războiul global împotriva terorismului, a cuprins întreaga lume și a produs schimbări profunde în cadrul mediului de securitate. Printre provocările mediului contemporan de securitate evidențiem: globalizarea; terorismu, proliferarea armelor; violența etnică și religioasă; probleme majore ale populației (sărăcia, fometea, degradarea educației, bolilor, etc.

Secolul al XXI-lea este marcat de transformări profunde ale mediului de securitate, devenit din ce în ce mai fluid și flexibil, cu posibilități multiple de evoluție, în funcție de predominanțe, tendințe politice și economice și în special, de interesele principalilor actori statali și non statali de pe arena internațională. Sfârșitul „războiului rece”, îndeosebi după 1991, scoate în evidență o multitudine de conflicte etnice care se declanșează cu o violență deosebită. De regulă, problemele etnice scot la iveală probleme fundamentale pe fondul unei descreșteri economice și implicit cu scăderea nivelului de trai al populației. Atât libertățile sociale, cât și cele politice ale omului nu pot exista în lipsa libertăților economice și doar dezvoltarea concomitentă a lor poate duce la un rezultat pozitiv.

Globalizarea terorismului impune statelor noi nevoi de politici de securitate și apărare comune și puternice. Multitudinea atentatelor teroriste la începutul secolului al XXI-lea, denotă o extindere a terorismului fără precedent, până la globalizare.

Confruntările militare principale la nivel global din ultimul deceniu (campaniile din Irak și Afganistan) au avut ca dominantă constituirea unor coaliții de state, cu reprezentare mare la nivel planetar, care au acționat sub conducerea SUA, pentru a îndepărta de la putere regimuri nedemocrate, a anihila rețele teroriste și a sprijini funcționarea instituțiilor fundamentale ale statului. Ambele conflicte au avut un caracter profund asimetric, iar dezvoltarea acestora a generat alte probleme în planul securității, pentru care comunitatea internațională nu are în prezent soluții viabile de rezolvare.

La nivel local și regional, există numeroase tensiuni și focare de conflict, de la cele latente și înghețate (Kosovo, Bosnia-Herțegovina, Cipru, Orientul Mijlociu, Transnistria, Caucazul de Nord și de Sud, Peninsula Coreea, Kashmir etc.), până la cele în desfășurare (Irak, Afganistan).

Tendențele de insecuritate se vor înscrie în aria confruntărilor dintre marile puteri, pretendente la supremație și resurse, în cea a confruntărilor dintre lumea civilizată și actori nonstatali din sfera terorismului, criminalității, economiei subterane, traficului de droguri și carne vie, precum și cea a luptei dintre adepții globalizării forțate și cei ai menținerii suveranității naționale, individualității și independentei entităților statale.

La fenomenele politice și sociale care au marcat ultimul deceniu, se pot adăuga cele cu manifestare recentă, aflate încă în desfășurare, războiul din Ucraina, Orientul Mijlociu, ale căror consecințe și finalitate sunt încă greu de anticipat.

Impactul asupra mediului de Securitate global

Confruntări militare la nivel global din ultimul deceniu (campaniile din Irak și Afganistan) au avut ca dominantă constituirea unor coaliții de state, cu reprezentare mare la nivel planetar, care au acționat sub conducerea SUA, pentru a îndepărta de la putere regimuri nedemocrate, a anihila rețele teroriste și a sprijini funcționarea instituțiilor fundamentale ale statului. Ambele conflicte au avut un caracter profund asimetric, iar dezvoltarea acestora a generat alte probleme în planul securității, pentru care comunitatea internațională nu are în prezent soluții viabile de rezolvare.

Cauzele globalizării se găsesc în progresul tehnic, valoarea globală a informației, caracterul transfrontalier al economiei, al sistemului educațional, al relațiilor sociale, în ofensiva frontierei democratice care depășește frontierele politice limitate, sectariste și, mai ales, totalitare. Politica democratică este cea care exprimă cel mai bine interesele democratice ale populațiilor, ce devin globale, planetare. Dezvoltarea rețelelor globale determină o interdependență statală în anumite industrii. Piețele financiare se globalizează. Apar alianțele strategice globale.

Efectele globalizării

Regulamentul GDPR

Regulamentul protejează datele personale și impune responsabilități clare asupra operatorilor de date.

1

Directiva NIS

Directiva se referă la securitatea rețelor și a sistemelor informatice la nivel european și introduce norme obligatorii pentru statele membre.

2

3

Pachetul de măsuri privind securitatea cibernetică

Aceste măsuri vizează întărirea cooperării, sporirea rezilienței cibernetice și consolidarea capacității de răspuns la incidente în UE.

Colaborarea între statele membre UE în combaterea amenințărilor cibernetice

Echipe de răspuns la incidente

Statele membre cooperează și
împartăresc informații și
bune practici în caz de
incidențe de securitate
cibernetică.

Exerciții și conferințe

Exerciții periodice și conferințe
internaționale facilitează schimbul
de bune practici și dezvoltarea de
expertiză în securitatea
cibernetică.

Armonizarea legislației

Statele membre lucrează
împreună pentru a armoniza
legislația în domeniul securității
cibernetice pentru a asigura un
nivel ridicat de protecție în
întreaga UE.

Mijloacele și instrumentele UE utilizate în lupta împotriva amenințărilor cibernetice

1

CERT-urile europene

Centrele regionale de răspuns la incidente cibernetice certifică și coordonează măsuri la nivel local pentru combaterea amenințărilor cibernetice.

2

Europol

Europol oferă sprijin tehnic și operațional pentru investigarea infracțiunilor cibernetice și întreprinde acțiuni de combatere a rețelelor criminale.

3

ENISA

Agenția Europeană pentru Securitate Cibernetică oferă asistență tehnică și promovează bune practici în securitatea cibernetică în UE.

Educația și conștientizarea privind securitatea cibernetică în UE

1

Programe educaționale

Se promovează învățarea despre securitatea cibernetică în școli și universități pentru a dezvolta competențe și conștientizare.

2

Kampanii de informare

Se desfășoară campanii de informare pentru cetățeni și companii pentru a reduce riscul de căderi victime ale amenințărilor cibernetiche.

3

Platforme de formare online

Există resurse și platforme de formare online pentru a învăța despre securitatea cibernetică și a obține certificări relevante.

Tendențe și provocări actuale în combaterea amenințărilor cibernetice în UE

Inteligența artificială și automatizarea

Amenințările cibernetice devin din ce în ce mai sofisticate, iar utilizarea inteligenței artificiale și a automatizării poate spori capacitatea de detectare și răspuns.

Cloud computing și IoT

Creșterea utilizării serviciilor cloud și a dispozitivelor Internet of Things (IoT) necesită măsuri suplimentare pentru protejarea datelor și a infrastructurii.

Colaborarea public-privat

O strânsă colaborare între întreprinderi și autorități este crucială pentru a combate amenințările cibernetice și a asigura o protecție eficientă.

Concluzii:

- Sistemul de guvernare globală în secolul XXI se confruntă cu o serie de provocări și tendințe care afectează mediul internațional de securitate.
- Arhitectura sistemului de guvernare globală în secolul XXI este complexă și în continuă schimbare.
- Provocările sunt numeroase, dar există și tendințe pozitive, cum ar fi cooperarea multilaterală și implicarea actorilor non-statali.
- Este esențial ca statele, organizațiile internaționale și toți actorii relevanți să colaboreze pentru a construi un sistem de guvernare globală mai eficient, care să poată răspunde provocărilor actuale și viitoare și să asigure un mediu internațional de securitate mai stabil și prosper.

Teme pentru lucrul individual

- Arhitectura guvernantei globale în secolul XXI: o analiză a provocărilor și a tendințelor pentru securitatea internațională
- Provocări și tendințe în arhitectura sistemului de guvernanță globală: implicații pentru mediul internațional de securitate
- Transformări în arhitectura guvernantei globale: un impact asupra securității internaționale în secolul XXI
- Evoluția sistemului de guvernanță globală: o analiză a provocărilor și a tendințelor pentru securitatea internațională
- Securitatea internațională în secolul XXI: o perspectivă asupra arhitecturii sistemului de guvernanță globală.